

odlomak »Richarda Feverela« aludira na nju. Govori se o Ferdinandu i Mirandi na još uznemirenom (»still-vexed«) otoku, a prevodilac ga preveo u »tiho-uspavani« otok, iako i sam glagol »vex« znači upravo suprotno.

Prema tome, kad bi se prevodilac osim teksta držao i konteksta, a to znači kad bi originalu prilazio šire, djelo gledao kao cjelinu i uočavao mu unutarnju povezanost i logiku, i to potkrepljivao potrebnom literaturom — to jest, kad se prevodilac ne bi žurio, kad mu na prvom mjestu ne bi bila zarada, nego ljubav prema poslu, kad mu izdavači ne bi nametali prekratke rokove i nudili preniske honorare — onda, ako prevodilac posjeduje i sve druge bitne kvalitete, do takvih očitih propusta ne bi dolazilo, a samome prevodiocu prevođenje ne bi značilo pečalbu, nego radost stvaranja.

Branko Brusar

O PRIJEVODU »SPLAVI OČAJNIKA«

Čitajući knjigu Ensia Tiire »Splav očajnika«, prevedenu s engleskoga, zapazio sam velik broj jezičnih pogrešaka. Za razliku od uobičajenih pisanja o prijevodima, gdje se uglavnom upoređuje prijevod s izvornikom, ovaj put zadržat ću se samo na gramatičkim propustima, što u dobroj mjeri nagrđuju jezik i kvare naš jezični osjećaj. Time umanjuju i estetski užitak u čitanju. Uvjeren sam kako neću iznijeti ništa što se dosad nije moglo pročitati na stranicama ovog časopisa. Koliko god se dosad o tome pisalo ili govorilo, nije bilo dosta, i još će trebati dugo upozoravati na ovakve pojave, jer životna praksa daje za to mnogo poticaja.

Naravno, ne kanim nabrajati sve takve primjere jer bi ih odista bilo previše, ali ću iznijeti stanovit broj karakterističnih.

1) Jamačno pod utjecajem romanskih i germanskih jezika kod nas se uvlači prijedlog *za* ispred infinitiva iako se protivi naravi hrvatskoga jezika. Ta pojava nije mimoiđena u ovom prijevodu. Evo:

Čak kad bismo nešto našli *za jesti* (117)
vode nije bilo *za piti* (125)
bilo je *za pobijesniti* (153)
Bilo je mnogo *za uraditi* (179)
svakoga sam dana dobivao sve više
za jesti (187)

Navedene bi rečenice glasile: *kad bismo našli neko jelo* i sl. Germanizam je, dalje: *u pola devet otišao* (19), *i učitelji su bili mišljenja* (40).

2) Ako imenica ima umanjeno značenje (deminutiv), onda je suvišan atribut uz nju koji pokazuje tu umanjenost:

šest malih komadića sira i jedan mali odrezak (16)
je to skupina otoka s malim mjestancem Subong (17)
ulovili smo također nekoliko malih srebrnih ribica (51)
nesmiljeno oborilo na našu malu ladicu (68)
mi smo živjeli u jednoj maloju kućici (89)
na njih nahrpe male ribice (121)
da dođe mali povjetarac (121).

3) Prevodilac je nesiguran u obliku kondicionala za 1. i 2. lice množine; u ovakvim se slučajevima izmjenjuju oblici književne upotrebe s dijalektalnim:

da bi obolili, ako bi (40)
što da poduzmemo, kako bi se izvukli (56)
da bismo bolje veslali, kad bi obojica sjedili na jednoj strani splavi, no ja sam se bojao da bi se zbog zajedničke težine mogli prevrnuti (32)
bilo je važno, da ne bi projurili (79)
psovali smo, kad bi proflili (113)
da moramo jesti, da bi živjeli (117).

Budući da su dvojica na splavi, pisac govori u 1. licu množine. Umjesto ovoga *bi* treba *bismo*, kako i stoji u priličnom broju rečenica.

4) Prijedlog *s* (*sa*) dolazi uz instrumental, ali ne u svim njegovim vrstama. Tako nema mjesta prijedlogu *s* (*sa*) kad je posrijedi instrumental sredstva. Naprotiv, u knjizi se

može rijetko naći takav instrumental bez toga prijedloga:

Oprah usta s tekućinom (31)
S čekićem i dljetom okušao sam svoju (40)
nas je zapljuskivao s vrhovima valova (54)
Davao sam sa svjetiljkom signale (57)
S prvom smo cigaretom upalili (97)
S rukama i s plosnatom stranom vesla lupao sam (142)
kako sam najbolje umio sa češljem (163)
čistiti nokte na rukama s polomljenim zrcalom (163)
Sa slomljenim ću zrcalom urezati (164).

Upotreba prijedloga s (sa) pravilna je kad se izriče društvo ili popratne prilike, ali nezgrapno zvuči u izricanju sredstva, kao što se vidi u spomenutim primjerima.

5) Veznik *budući da* u pravilu dolazi kad je rečenica u obrnutom redu. Ovdje je suprotno:

promijenili pravac, *budući da* nismo vidjeli (45)
da bi sada, *budući da* je pao mrak (54)
odbacivati stvari, *budući da* nikada ne znamo (77)
pozvan na redovnu vojnu vježbu.
budući da sam zametnuo (92).

6) Nije sretno ni s upotrebom *je-ije-i*. Udara u oči da je to samo kod glagola:

majka je gotovo *poludila* (90)
mornar zna, koliko priroda *bijesni* (91)
Lebdjeli su snovi o hrani i kornjači,
sve skupa *ispremješano* (120)
bilo je za *pobijesniti* (153).

7) Ima još pogrešaka, gramatičkih i stilističkih, ali su u manjem broju. Tako prevodilac kaže: osjetih bocu ispod mene (164), Ljilja, tada devet godina stara (89), u popodnevnoj žegi (48), sve bilo najcrnije (77), a da ni ne govorimo (48) iz kojih ustiju dopre (168).

Pogreške ovakve naravi ne služe za pohvalu prevodiocu Miru Rajkoviću, a ni NIP-u. Sličnih sam stvari primijetio u još

nekim knjigama što su izišle u izdanju ovoga poduzeća. Ujedno je to dokaz kako se kod nas neki ljudi od pera nehajno odnose prema svome jeziku. S malo više pažnje mogle su se izbjeći sve ove jezične nagrde. Dobar lektor sve bi to popravio.

Mate Šimundić

»ZA TOLIKO PUTA«

U dnevnoj štampi, na radiju, pa i u školskim knjigama nailazimo dosta često na pojavu da neka stvar u nekom pogledu nadmašuje ili zaostaje za drugom stvari *za toliko* i *toliko puta*. Kad tako što čuju ili pročitaju, ljudi se obično zbune, ne znaju jesu li pravo razumjeli što se govori i traže objašnjenje.

Nastaje pitanje može li se takvo izražavanje gdje se prijedlog *za* veže s priložnim brojem (npr. za osam puta) mimoići i zamijeniti nečim drugim podesnijim, a da ostane i vuk sit i koza cijela.

Evo za to nekoliko primjera:

1) Jesenas, negdje u studenom, Vjesnik je donio obavijest, da će nova ekonomska stanarina biti prosječno za 2 i po puta veća od dosadašnje stanarine.

Ljudi su to tumačili dvojako. Jedni, da će nova stanarina biti 2 i po puta veća od stare, a drugi, da će biti 3 i po puta veća. Prvi su držali da je prijedlog *za* ispred priložnog broja samo nevažan ukrasni dodatak, pa su ga jednostavno izostavili bez ikakve naknade; drugima je on imao važno značenje da će samo razlika obiju stanarina biti 2 i po puta veća od stare stanarine, a nova će stanarina sadržavati u sebi staru stanarinu i tu razliku kao povećanje.

Rješenje se našlo malo dalje u istom članku gdje je stajalo: novu stanarinu dobit ćeš tako da staru pomnožiš sa 2,5.

Autor je dakle i sam smatrao da ona obavijest nije sretno stilizirana i da je treba protumačiti. Druga je stvar i novo pitanje je li njegovo tumačenje bilo logično. I zašto je uopće davao onakvu obavijest. Da je odmah rekao onako kako je poslije rekao u